

DEBRECENI PROTESTÁNS LAP

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI KÖZLÖNY

SZERKESZTŐSÉG: Debrecen,
Révész-tér 2. szám. (Kistemplom.)

KIADÓHIVATAL: Debrecen,
Kálvin-tér 17. szám. (Püspöki hivatal.)

Megjelenik minden vasárnap. Előfizetési ár 1 évre 12—pengő.
Postatakarékpénztári csekk számla: 43,916.

FŐSZERKESZTŐ: D. Dr. RÉVESZ IMRE. FELELŐS SZERKESZTŐ: URAY SANDOR.

A LELKI EGYSÉG KÉRDÉSE

A keresztyén egység kérdése — úgy is mint a legteljesebb hit- és egyházi egység, úgy is, mint részleges szeretetegység — az egyetemes keresztyénségre kiterjesztve, vagy szűkebben csak a protestánsokra korlátozva, egyháziak vagy világiak kezdeményezésére annyiszor felvetődött már a történelem folyamán és annyiszor vallott kudarcot, hogy ma szinte egészen kétesértékűnek és kilátástalannak látszik ennek a kérdésnek bármilyen formában való felvetése, halygatása és tárgyalása. Ezt az ítéletet azonban csak az egészen felületes általánosítás alkothatja meg, ami pedig époly végzetesen téves, mint bármely, a leglogikusabban végigvezetett egység-pontú ítélet. Minden kérdésnek csak javára szolgál, lelki kérdésnek pedig elengedhetetlen feltétele, hogy lehetőleg minden szempont érvényesítésével, életszerűen nyerjen megvilágítást. A lelki egység kérdésének ilyen vizsgálata más vélemény alkotására kényszerít bennünket. Már az Ószövetség, még inkább az Újszövetség legmélyebb alapelveként hangsúlyozza Isten gyermekeinek és megváltottjainak legteljesebb lelki egységét, ami nemcsak szeretet- vagy szenvedésközösség, de ezeket megelőzően hitközösség is. A történelem folyamán újra meg újra felbukkanó egység-gondolatok, kísérletek és óhajok — bármilyen színezettel vagy indítóokokból jelentkezzenek is — csak azt mutatják és erősítik meg mindig, hogy az egység kérdése alapvető, kikapcsolhatatlan, lényeges kérdése a keresztyénségnek, aminek egyszer — belátható időn belül, vagy eschatologikus távolságban — minden akadály ellenére is meg kell valósulnia.

A keresztyén egység kérdésével való foglalkozás és annak munkálása tehát, akár szűkebb, akár a legtágabb értelemben, nem felesleges, nem illúziókergetés, hanem keresztyéni tisztból folyó kötelesség. Ez magyarázza, hogy a legjobb keresztyének minden időben buzgó hívei és munkálói voltak a keresztyén egység gondolatának. Maga nagy reformátorunk Kálvin János is — minden más látszat ellenére — híve és munkálója volt ennek az egységnek, mint Cranmer érsekhez intézett soraiból meg-

tetszik: szívesen áthajóznék tiz óceánon, ha ezzel a keresztyén egység ügyének szolgálatot tehetnék.

Egészen érthető és helyénvaló lesz tehát, ha a magyar keresztyénség körében néhány hónappal ezelőtt igen komoly formában felszínre vetődött és tekintélyes folyóiratokban, lapokban élénken tárgyalt lelki egység gondolatát különösebb figyelemre méltatjuk és az eddig történt nagyjelentőségű gondolatváltásokat összefoglalóan ismertetjük. Így azt is remélhetjük, hogy az örvendetes kezdeményezés szélesebb körben válik ismertté, mert eddig még az a helyzet, hogy a nagy nyilvánosságig csak igen apró töredékek jutottak el az egészből.

*

A Magyar Szemle 1942 szeptemberi számában *Lakos Endre* fiatal róm. kath. áldozópap, ki nemrég került ki a szemináriumból, *Nagy magyar lelki egység* címen, a legnemesebb hangon és meglepő tisztánlátással foglalkozik a magyar római katolicizmus és protestantizmus közötti egyetértés és együttműködés lehetőségével.

„Cikke első részében a felekezeti békétlenség általános (dogmatikai, szervezeti, fegyelmi) és speciálisan magyar (idegen, sokszor magyarság-ellenes uralkodóház a róm. katolicizmus védelmében, ezzel szemben a protestantizmus, „jelesül a kálvinizmus“ összeforrása a magyar érdekekkel, „történelmi személyek szerencsétlen találkozása, félkegyelmű uralkodók trónrajutása, idegen zsoldos vezérek erőszakoskodása, vezetők oktalan szigorúsága és nem kevésbé érthetetlen engedékenysége, békekötések alkalmával a bosszantó együgyűség stb., stb.“) okaira mutat rá. A továbbiakban megkísérli a helyzet tisztázását a probléma megfogalmazásához. Megállapítja, hogy a kérdés nem nemzeti, nem is dogmatikus, világnézeti, nem is politikai kérdés, hanem lelki kérdés. Az eddigi egységkísérletek nem vezethettek eredményre, mert mindkét fél, úgy a római katolikus, mint a protestáns azt kívánta volna, hogy a másik fél áldozza fel önmagát. Erre természetesen egyik sem volt hajlandó és nem is lesz hajlandó soha.

Új utat kell tehát keresni a megoldáshoz, ez pedig a nagy magyar lelki egység gondolatában adódik, amit Szerző így fogalmaz meg: „a szeretet alapján álló egyetértés, jóindulatú együttműködés, melyben mindenki tiszteletben tartja a másik jogát és megbecsüli, védi azt, sőt — épp a szeretet törvénye értelmében — tőle telhetőleg elő is mozdítja“. E szeretet-egységet szándékosan nem nevezi keresztyén egységnek, hanem magyar lelki egységnek, hogy félreértés ne eshessék. Így még a látszata sem merülhet fel annak, hogy bármelyik fél is hűtelen legyen a saját hitvallásához, sőt egész természetes lesz, hogy minél öntudatosabb lesz saját hitvallásában bármelyik fél is, annál közelebb jut a másik félhez.

Mind a két fél rendelkezik „olyan általános etikai, valláserkölesi, sőt dogmatikus alapokkal, melyek mindegyikünkénél egyezők“. S ezek teljesen elegendők ahhoz, hogy sok magyar ügyön együtt dolgozhassunk. Az ily módon való egymáshoz közelebbjutás hathatósan előkészítené a lelkeket az igazi probléma megoldására is. Végül helyénvalónak látná, ha mindkét tábor embereiből szervezett közös bizottság venné kezébe a közösen megoldandó kérdések intézését.“

*

Lakos Endre cikkére és gondolataira éppen egyházkerületünk püspöke, *Révész Imre* adott nem ugyan kimerítő, de annál mélyebbre ható választ a Magyar Szemle 1942 novemberi számában *A lelki egység felé. Jegyzetek Lakos Endre cikkéhez* címen. Mivel e cikk nemcsak egyéni felfogás tükrözésére, de a magyar reformátusság állásfoglalásának kifejezésére is teljesen alkalmas, tájékozódás céljából leglényegesebb részeiben ideiktatjuk.

„Valósággal felszabadító hatásúnak tekintem, hogy egy római katolikus áldozópap a nagy magyar keresztyén összefogásról írván, nyíltan és egyszerűen felszámolja azt a képzelődést, mintha egy ilyen összefogás tanbeli egyeztetés és egyezkedés, általában kölcsönös elvi, theologiai vagy rendtartási megalkuvások árán lehetséges volna. Roppant világossággal látja, hogy a kölcsönös közeledés ily feltétellel egyáltalán nem képzelhető — époly kevéssé, mint ahogy nem remélhető az sem, hogy a Magyarországon szembenálló két nagy vallásfelekezeti tábor akár-melyike is, akár idehaza, akár bárhol a világon *egy-oldalúan* deferáljon dogmatikailag és bármely, a dogmával kapcsolatos tanbeli, alkotmányi vagy fegyelmi kérdésben a másiknak. Jó volna ezt már egyszer mindkét oldalon mindnyájunknak egészen tisztán látnunk. Nagy teherkönnyebbulést jelentene a reális keresztyén egységtörekvések számára ennek az irreális útnak egyszersmindenkorra elhagyása. Ahogyan a kettészakadás nem mesterségesen és mintegy programmszerűleg történt — nem úgy, hogy a „hitújítók“ egy szép napon elindultak azzal a feltett szándékkal, hogy új vallást és egyházat csináljanak —, hanem történelmi végzettségeknek az emberi értelmet és jóakaratot meghaladó szövőd-ménye és feltartóztatatlan sodra idézte föl a kettészakadást: akként a szakadás orvoslása sem történhetik valami előre kitervelt, mesterséges úton-módon. A végleges gyógyulását a bajnak ugyanúgy a véges emberi akarásnál nagyobb erők fogják majd egykor meghozni — olyan távlatokban, ahol a tör-

ténelem már az apokaliptikával érintkezik —, ahogyan a bajt magát is ilyen erők idézték elő.

Eltérő, különböző vagy éppen ellenkező tanainkról és rendtartásainkról nem is azért kell közöttünk újra meg újra szónak esnie, mintha volna még értelme annak a harmadfél százada meghiusult emberi reménykedésnek, hogy egyszer csak a polémia terén valamely fél mégis végleg meggyőzi, legyőzi és — szerencsés külső körülményeket is felhasználván — a saját aklába tereli vagy szorítja majd a másikat. Hanem igenis nem árt, ha minél több szó esik közöttünk eltéréseinkről, különbözőseinkről és ellenkezéseinkről oly szellemben és oly céllal, hogy azokat kölcsönösen nagyon pontosan és hitelesen megismerjük (mekkora kölcsönös hiányaink vannak még ma is ezen a téren!) és a különbözőségben a végső nagy egységet, akármily mélyen van is sokszor elrejtve, érzéklni és megragadni tudjuk. Minden theologiai és ezzel összefüggő vitakérdésről alapjában kétféleképpen lehet beszélni. Egyszer lehet azzal a céllal, hogy a más nézetten lévővel szemben minden-áron bebizonyítsam a magam igazságát. Ez a módszer azért nem célravezető és nem is keresztyéni, mert itt, ha „győzelemről“ van szó, azt nem az igazság belső ereje, hanem a nagyobb dialektikai képesség szokta kivívni. A másik mód a nem polemikus, hanem bizonyásgtevő beszéd: egyszerűen elmondom, hogy ezt én így meg így hiszem s ezért meg ezért vagyok bensőleg kénytelen így hinni; szeretném, ha más is átérezné ezt az én szent és boldog belső kénytelenségemet, de ezt senkire rá nem kényszeríthetem, még csak nem is ajánlgathatom; csak annyit tehetek, hogy elmondom őszintén és alázatosan: énnékem csak így adatott meg látni és élni az igazságot, az Isten beszédét, az Evangéliumot! Ezzel a móddal a meggyőződéseim szerinti igazságnak annál több belső sugárzást és szuggesztív erőt tudok biztosítani, minél kevésbé akarok annak számára külsőleges hódítással prozelitákat szerezni. Egyúttal pedig elérem azt is, hogy a nem polemikus fegyverzetben szembekerülő „igazságokról“ egyszer csak kiderül, hogy testvérek: ugyanannak az Igazságnak különböző földi táborokba tévedt gyermekei, akik amikor egymásra ismernek, elejtik egymás szívének szögezett fegyvereiket. A gyakorlat síkjában a két tábor szellemi vezetőinek minél sűrűbb és minél fesztelenebb, egészen emberi és egészen felebaráti érintkezésére volna szükség. Lakos Endre kitűnően mutat rá ennek a lehetőségeire és áldásaira, s én nem tehetek egyebet, minthogy ezt a magam részéről is aláhúzzam, különös hálával említve azt, az államhatalom intézkedésére legújabbban létrejött, megbecsülhetetlen gyakorlatot, hogy a fiatal katolikus és protestáns lelkészek katonai kiképzése egyúttal történik. Ennek máris mutatkozni kezdő, áldott lelki gyümölcseiről, azt hiszem, sokat fogunk még hallani mindkét oldalon.

Reménységem szerint az ilyen és hasonló érintkezésekből, kölcsönös és spontán szívbéli feltárulkozásokból egyszer csak önmagától meg fog születni bizonyos gyakorlati kooperáció lehetősége azokban a közéleti, főként társadalmi vonatkozású konkrét kérdésekben, amelyekre Lakos Endre céloz. Nem annyira külön bizottságok vagy valami más közös szervezettel felállítására gondolok itt — ennek, főként ha elsietik, nyilvánvaló veszedelmei van-

nak — hanem arra, hogy azokat a fesztelen érintkezéseket kell oly módon szaporítani és fejleszteni, hogy szinte maguktól vezessenek bizonyos közös magatartások kialakítására egy vagy más, közös megoldást kívánó adottsággal szemben. Főként oly esetekben, amikor — bizonyos korszakok hatása alatt — akár hivatalos intézkedések folytán, akár a közszellem alakulása következtében egészen nyilvánvalóan közös nagy keresztyén javak kerülnek problematikus helyzetbe és beállításba.

Ilyen érintkezésekből kellene — hogy egyebet ne említsek — megszületnie valami hallgatag, de annál erősebb megegyezésnek pl. arranézve, hogy mind a katolikus, mind a protestáns egyházi sajtó a legvégsőkig kerülje az ú. n. „sérlemi” ügyeknek a nyilvánosság előtt való tárgyalását, s általában felekezeti kérdések tárgyalásánál áldozatos önfegyelmel tartózkodjék az eddig szinte szabályszerűnek tekinthető fölényes, kihívó, érzékenykedő, gúnyos, epés vagy éppen mérges hang használatától. Valami ilyen közmegegyezés kialakítására egyébként is ez a mostani mérhetetlenül komoly háborús — és nemcsak háborús volta miatt mérhetetlenül kritikus — helyzet volna a legalkalmasabb adottság. Igaza van Lakos Endrének, hogy végre már meg kellene szoknunk bizonyos kérdéseknek kizárólag kulisszák mögötti tárgyalását. De természetesen csakis úgy, hogy mind a két fél egyszerre vonuljon be a kulisszák mögé s egyik se adogasson a kulisszák mögött titkos jeleket a saját tábora szavalókórusának. Egyenként föl lehetne sorolni a két világháború közti korszakból azokat a néha valóban nagy, néha csak naggyá felfújott felekezeti kérdéseket, amelyek nem azért mérgesedtek el, mintha belső természetükből ez okvetlenül következett volna, hanem azért, mert az Evangélium nyilvánvaló parancsa ellenére „mérgezőséggel és fölgerjedéssel és haraggal és lármával” (Efézus 4: 31) tárgyalták őket innen is, túl is a legszélesebbkörű nyilvánosság előtt. Amíg máskülönben nagyon érdemes keresztyén úriemberek, pláne lelkészek a „felekezeti sérelmek” tárgyalása közben a gladiátor, olykor csak a díjbirkozó vagy a pojáca szerepét fogják maguknak ambicionálni a közéleti cirkusz porondján, addig nem nagyon lehet „nagy magyar lelki egység”-ben reménykedni. Sőt addig mindenkor fenn fog állani annak a lehetősége is, hogy legreménytelenebbül éppen a „nagy magyar lelki egység” ajánlgatása közben fogunk összeveszni egymással.

Minél több megszólalás lesz a Lakos Endre hangján és szellemében innen is, túl is: annál inkább csökkenni fog ez a nagyon veszedelmes lehetőség. Végére is mindenkinek, aki ezzel a kérdéssel nem pusztán a világi, főként politikai közhaszon szempontjából foglalkozik, látnia és éreznie kellene már egyszer, hogy reális lelki egységet csak valóban keresztyén emberek között lehet kimunkálni, valóban keresztyén ember pedig csak az, aki — mindegy, melyik egyház tanította formákban és módokon — Krisztussal a szeretet élő és kölcsönös kapcsolatába jutott és abban meg is maradt. Két különböző vallásfelekezeti keresztyén ember sohasem foghat egymással becsületesen és maradandóan kezét másként, csak úgy, ha kezüket közös Urok és Megváltójuk teszi egymásba. A Krisztussal való élő, személyes kapcsolatba még el nem jutott s oda egyelőre eljutni

nem is kívánczó, tehát keresztyén lelki életet nem élő névleges katolikus és névleges protestánsok egymást sem szerethetik keresztyéni módra, sőt megfigyelhető, hogy felekezeti kérdésekben mindig ezek csinálják a legtöbb zavart. Ez természetes: a Krisztustól üres lelket valamivel mégis csak be kell tölteni, mert az embernek csak így lehet meg az az illúziója, hogy vallásos és egyházhoz hű. A „felekezeti gyűlölködésnek” a virtuózai az esetek nagy többségében belsőleg teljesen hitetlen katolikusok és protestánsok, de még az aránylag legjobb esetben is olyan hívő katolikusok és olyan hívő protestánsok (sajnos, elsősorban lelkészek), akik sokkal jobban gyűlölik Krisztusnak egy másik aklát és abban lévő juhait, mint amennyire szeretni képesek az egy nyáj egy Urát és Pásztorát, magát Krisztust. A „felekezeti gyűlölködés” lehetőségei, alkalmai és indítékai tehát oly mértékben csökkennek, amily mértékben veszik át mindenik egyházban minden téren a szót a csak politikai, csak közéleti, csak hasznossági, csak aprópénzre felváltható katolicizmus és protestantizmus embereitől azok a krisztustanítványok, akik a bűnbánat bármily forró könnyeivel is, *igennel* tudnak és mernek felelni Urok nagy, életdöntő kérdésére: „Szeretsz-e engemet?”

A nagy magyar lelki egység látásának és kívánásának reális alapot csak ez a szeretet adhat. — Enélkül delibábkergetés az egész. Ennél a kérdésnél újra behizonyul, hogy a látszólag legtranszcendensebb dolgok alapozzák meg legszilárdabban a mindennapi élet legkézzelfoghatóbb realitását is és hoznak létre ilyen realitásokat ott, ahol azok még nincsenek meg — viszont a legkézzelfoghatóbb, mondhatni vaskosan reális motiváció is hiábavaló ott, ahol hiányzik a titkos transzcendens erőforrás. A „felekezeti béke” vonatkozásában, lám, szinte naponként elzengjük: „magyarok vagyunk, szeressük egymást!” meg: „az egyszerű józanész parancsa, hogy a keresztyének mind összefogjanak az antikrisztusi világáramlatok ellen” — de se az egyik, se a másik biztatásnak nincs egy csepp fogantatja sem. Nem is lesz, mert ez a kérdés soha nem dőlhet el sem a nemzeti érzésnek, sem a józan célszerűségi megfontolásnak a síkjában — épúgy, ahogyan megfordítva, egy nemzeti hadsereget nem lehet talpraállítani vagy egy altruista bankot nem lehet létrehozni kizárólag evangéliumhirdetéssel. A nagy magyar lelki egység, amennyiben egyáltalán keresztyén értelme van neki, csak a Krisztusban való egység lehet: nem a homokszemek egysége a zsákban, hanem a szőlővesszők egysége a szőlőtőkében, amint Ő maga megmondotta (János 15: 1—8).

Ennek az egységnek pedig egyetlen éltető nedve van: a Szentlélekből áradó szeretet, amely egyszerre köti a venyigéket a tőkéhez és a tőke által egymáshoz. A magyar sorsnak éppen vallási okokból is annyira keserű poharába csak erről a tőkéről és ezekről a venyigékről csordulhat valamikor édes, tüzes bor.”

*

A kedvező és teljes biztatást nyújtó válaszcikk nyomán már a „Magyar Szemle” decemberi számában megszólalt P. König Kelemen ferencrendi szerzetes s *Lelki egység* címen reflektált Lakos Endre és Révész Imre cikkeire.

Cikke bevezetésében örömmel köszönti az ed-

digi megnyilatkozásokat, melyek a szeretet és megértés jegyében keltek, sajnálja, hogy *A keresztyén egyházak egysége. Gyöngyös, 1942 c.* munkáját egyik szerző sem említi. Rámutat a német egység-ügy utóbbi két esztendejére, hol már közös egységnapokat is tartottak. A lelki egységre törekvést igen helyesnek tartja, de nem végecélnak, mert ez mindig csak a hitbeli egységre törekvés lehet. „A keresztyén egyházak egysége munkálásának elvetését bűnnek és szerencsétlenségnek tartjuk, a szeretet-szövetség, lelki egység pedig nem lehet végső célkitűzés, hanem csak előfeltétel a hitbeli egységre és útegyengetés annak elérésére, a tényleges hitbeli egység azonban Krisztus legszentebb akarata, egyben ország- és világmentő isteni ügy, melynek előmozdítása napjainkban legszentebb kötelességünk.” E végecéll — amit valójában az előbbi cikkírók sem tévesztettek szem elől, ha nem is hangsúlyoztak ki — Szerző szerint sem valósulhat meg máriól-holnapra.

A feladatokat egyelőre a következőkben látja: az egész keresztyénség imatáborba tömörítése, mélyebb hitéleti és kegyelmi élet munkálása, az egymás iránti rosszindulat és gyűlölet eltüntetése, a szeretetközösség megvalósítása. Egyben jelzi azt is, hogy róm. kath. részről az egység útjának saját táborukban való munkálására az új (1943) évben folyóiratot indítanak *Az egység útja* címmel. Kívánatosnak tartaná, ha protestáns oldalon is hasonló módon formálnák a közvéleményt és siettetnék a testvéri találkozást.

*

Az előbbi cikkekre való kiemelt hivatkozás nélkül, de mégis azok szoros folytatásaképpen a *Pester Lloyd* karácsonyi és újévi számában jelent meg két jelentős cikk egyrészt *Kelemen Chrysostom* pannonhalmi főpát, másrészt *Ravasz László* dunamelléki püspök tollából. *Kelemen Chrysostom* cikke *Der seelischen Einheit des Ungartums entgegen* címen foglalkozik az egység kérdésével.

Az egység munkálását nagyon fontosnak tartja egyetemes vonatkozásban is, de elsősorban saját nemzete, a magyarság körében, hol a lelki elkülönültségnek egészen sajátos történeti okai is vannak. A mai idők szinte kényszerítenek az egység munkálására, ami azonban nem intézhető el — legalább is döntően nem írászatoknál, vagy konferenciái tárgyalásokon, mert adóntó szó Istené. Isten számtalan módon hat az emberi lélekre. Ma ismét dörgés és villámlás közepette szól. Ne várjunk még rettentesebb időkre, hanem halljuk meg az Ő szavát ma és ne keményítsük meg szíveinket.

Az egység nem jöhet létre valamelyik fél megalkuvása útján, hanem csak az igazság keresése és megismerése útján. Ma már egészen világos, hogy a protestantizmus történelmi kényszerből született meg. Viszont a protestánsoknak is be kell látniuk, hogy Krisztus tanítása védelmében milyen szolgálatokat végzett a róm. kath. egyház 2000 év folyamán.

A legsürgősebb teendő, hogy mindkét fél ismerje fel az emberi gyarlóságokat és hajoljon meg az isteni igazság előtt. Így nem lesz győző és legyőzött fél, hanem testvéri ölekezésben találkoznak az egyedül győzedelmes Krisztus lábainál. A gyakorlati életben rendszerint nem a személyes hitelmény, hanem az érdek állítja egymással szembe az embereket,

a Krisztussal való benső kapcsolat csak összekötheti őket. Nyomatékosan emeli ki Révész Imre vonatkozó gondolatát, hogy a magyar lelki egység csak Krisztusban való egység lehet, nem a homokszemek egysége a zsákban, hanem a szőlővesszők egysége a szőlőtőkében.

*

Elsősorban erre a cikkre válaszol *Ravasz László* püspök a *Pester Lloyd* újévi számában *Die seelische Einheit des Ungartums* címen.

Cikke bevezetésében rámutat, hogy *Kelemen Chrysostom* nagyjelentőségű cikke felett senki sem térhet napirendre azzal, hogy egy fecske nem csinál nyarat. A felvetett kérdésben ma még ugyan nem lehet konkrét feleletet adni, de a megoldást keresni kell. *Mig Kelemen Chrysostom* csak a róm. kath. és protestáns egységről szólt, addig *Ravasz László* arra mutat rá, hogy valójában a római, az ortodox és az evangéliumi „katholikusság” egységre hozását kell szem előtt tartani. Az eddigi egységtörekvések nem vezettek eredményre, természetüknél fogva nem is vezethettek. Az általános vallási alapelvekre való helyezkedés épügy nem hoz megoldást, mint a teológiai síkban való fáradozás, vagy a legfinomabb tudomány, mert a keresztyénség lényegileg különbözik mindeztől.

Az egyházak egységjutásának reménységét azonban nem szabad feladni. Egyrészt azért, mert szükség van arra. A keresztyénség ellen olyan szellemi áramlatok támadnak majd, amikhez mérten a gnoszticizmus vagy az iszlám csak gyenge fuvallat volt. Minden egyházon belül mérhetetlenül nagy a közönyösök és hitetlenek száma. Nagy, összefogó kérdésekben sincs egyetértés, pedig a magyarságra jöhet idő, amikor kettőzött erővel kell élet-halál harcát megvívnia. — Másrészt azért, mert lehetséges is. Minden egyház egyöntetűen vallja, hogy Krisztusnak csak egy anyaszentegyháza van.

A legközelebbi teendők a következők: Mindenekelőtt szálljunk magunkba. Ne egymást vádoljuk, ne a szakadás okait s az azokért való felelősséget kutatgassuk, hanem saját nyomorúságunkat és kegyelemre szorultságunkat ismerjük meg. — Ismerjük el továbbá, hogy a lelki egységre szükségünk van, mert szent hivatásunkat csak így tölthetjük be. Aztán igyekezzünk egymás tanításait és személyét is jobban megismerni, mert e megismerés oly programot adhat az egyetemes keresztyén tanításokban és magyar kérdésekben, amelyet minden keresztyén magyar magáévá tehet. Így lehetővé válik, hogy nagy kérdéseket közösen intézzünk.

Mindezeknek előfeltétele azonban az imádság, az imádkozó lélek. Az imádkozó lélek előtt tárul fel a nagy titok, hogy ez az óhajtott egység tulajdonképpen kezdettől fogva megvolt, csak a mi szemünk előtt volt elrejtve.

*

A fenti ismertetésekből — amiket szándékosan nem terheltem megjegyzésekkel — tiszta képet alkothat mindenki a nagy magyar lelki egység kérdésében történt megmozdulásról. Erős meggondolásra készíthet mindnyájunkat az a tény, hogy a kezdeményezés róm. kath. részről történt olyan hangnemben és olyan alapgondolatokkal, amelyek az egységtörekvések történetében egyenesen meg-

lepők. Jól tudjuk, hogy az elmúlt évtizedek ökumenikus világkonferenciáinak hívó szava éppen Róma részéről nem talált visszhangra. Most az első komoly szóra megtörtént részünkről a kéznyújtás. Nem csupán udvariasságból és látszat okáért, hanem abból a szent és komoly meggyőződésből, hogy gazdag lelki aldások kútfeje lesz ez a lépés mind egyházunkra, mind a magyarságra nézve. Semmi kétségünk afelől, hogy a Krisztusban lévők — de csakis azok — egymásra találhatnak, egymással tudnak haladni, legyenek a mai földi egyházi keretek között akár túl, akár innen. S e tény meghatározza a gyakorlati teendőket is. Ez pedig teljesen összecsik minden keresztyén egyház legszentebb és egyben egyetlen hivatásával, hogy t. i. híveinek a Krisztussal való élő közösségét munkálja.

A kérdés felett folyhatnak tovább az eszméltető gondolatváltások, sőt helyénvalónak mutatkozik egy, az egység gondolatát hordozó folyóirat életre-hívása is, a lényeg azonban ezek mellett és mögött az, hogy az élő Krisztus hirdettessék és Ő legyen — mindinkább — minden mindenkiben!

Módis László.

Révész Imre püspök előadása a keresztyén egységtörekvésekről

A debreceni református egyház Missziói Bizottsága célul tűzte maga elé azt, hogy az értelmiségi férfiakat összegyűjti és megszervezi. A múlt év november hó 1-ső napján a nagyterdei egyetemi egyházközség az új egyetemi templomban látta először vendégül az első népes konferenciát, amelyet most február 1-én a második követett az egyház tanács-termében. Illusztris előadónk ezúttal D. Dr. Révész Imre püspök volt, ki a fent jelzett cím alatt tartott mindvégig nagy érdeklődéssel kísért előadást. Az előadás után hozzászólások következtek; ezek közül kiemeljük Dr. Vasady Béla theol. professzor és Kiss József tankerületi főigazgató nagyrterékű hozzászólását. A közérdekű és egyben időszerű témához remélhetőleg még visszatérhetünk. Ezúttal az alábbiakban közöljük a közel másfélórás előadásnak az előadó által összeállított kivonatát.

*

A bevezetésben ismertette a keresztyén egység kérdéséről már 1937-ben megindult protestáns-katolikus eszmecsere. Azután reámutatott arra, hogy református részről egyfelől tisztán kell látnunk: amikor katolikus részről keresztyén egységről beszélnek, azon a hivatalos római felfogás szerint tulajdonképpen az elszakadt testvéreknek a pápai egyház egységébe való visszatérését értik. Másfelől azonban ez nem elég ok arra, hogy a közeledés kísérletét mereven visszautasítsuk és iránta bizalmatlanok legyünk. Végeredményben nem emberi, hanem isteni célról és akaratról van itt szó, amelynek egyre világosabb meglátását mind a két oldalon egyforma buzgósággal kell munkálni és imádságban kérni. Református részről azonban kötelességünk az, hogy a Szentírás alapján rámutassunk az egységkérdés helyes szem-

léletmódjára. *Nem helyes ennek a kérdésnek az a beállítása, hogy a katolikus-protestáns egyesülést főként nemzeti érdek kívánja.* Történetileg és tapasztalatilag egyaránt nincs bizonyítva, hogy az egyvallású népek, nemzetek és országok feltétlenül erősebbek, boldogabbak és szerencsésebbek a többvallásúaknál. A történelem és a jelen sok ténye egyenesen az ellenkezőt látszik igazolni. De azért is veszedelmes ez a szemléletmód, mert nagyon könnyen kísértésbe ejtetheti a legjobb hiszemű embereket is, hogy így gondolkodjanak: hazaáruló és a nemzet ellensége az, aki nem akarja, hogy az egész magyarság katolikussá vagy protestánsná legyen. *Nem helyes továbbá az a szemléletmód sem, amely arra hivatkozik, hogy az egyháznak az egységére az antikrisztusi hatalmakkal szemben való védekezés végett, meg a pogányság sikeresebb meghódítása érdekében volna szükség.* Ez a gondolkodás ugyanis azt feltételezi, hogy az egyház csak akkor győzhet, hogyha tanában, szervezetében és fegyelmében szigorúan egységes. Ez nagyon alkalmas arra, hogy lemondó hangulatot keltsen, mert ilyen egységgel elérni a Krisztus földi egyházában 1900 év óta sohasem sikerült, egyébként is a keleti egyházszakadás közel 900 év óta, a nyugati egyházszakadás több, mint 400 év óta gyógyítatlan; kicsoda álmódhatik arról, hogy néhány évtized vagy emberöltő alatt meggyógyítható lesz? Krisztus nem egy akolról és egy pásztorról beszélt, ez csak a régi latin fordítás tévedése, hanem az eredeti görög szöveg szerint egy nyájáról és egy pásztorról. Az akol egysége helyett tehát a nyáj egységére kell törekedni minden egyes akolban. A nyáj egységét pedig az egyetlenegy pásztorhoz ragaszkodó, engedelmes, mindhalálig bizó és boldog hűség biztosíthatja csupán. *Keresztyén egység akkor lesz a Krisztus akarata szerinti módon és értelemben, hogyha Krisztusnak minden akolban olyan juhái lesznek, akik egyedül csak az Ő iránta való engedmességben és szeretetben versengenek egymással.* Befejezésül az előadó a reálsan értelmezhető keresztyén egység két feltételére, illetőleg megnyilvánulási módjára mutatott rá. Az egyik az, hogy *mindenik egyház vesse bele magát egy nagy belső térítés munkájába és igyekezzék elhidegült vagy közönyös híveit a rendelkezésére álló történelmi formákban és módszerekkel Krisztusnak meghódítani.* Minden belső térítés előbbre viszi a keresztyén egység ügyét, minden lélekhalászás hátráltatja. A másik meg az, hogy *minden alkalmat meg kell ragadni a Krisztusban való egység külső dokumentálására a különféle hitvallású keresztyének között.* Erre a gyakorlati élet nagyon sok lehetőséget ad, csak őszintén meg kell ragadni. Tulajdonképpen ilyen alkalom volna, mégpedig az egyik legnagyobb, a *Krisztusban egyformán komolyan hívő, bár különböző vallásfelekezethez tartozó keresztyének közötti vegyesházasság is,* és semmi nem mutatja szomorúbban, hogy mennyire távol vagyunk a keresztyén egységtől, mint az, hogy az ilyen vegyesházasságokat ahelyett, hogy könnyítenők és előmozdítanók, megnehezítjük, holott világos, hogy *lelki és erkölcsi kár csak az olyan vegyesházasságból származhatik, ahol vagy az egyik, vagy mind a két fél közömbös a saját keresztyén vallása iránt, vagy éppen Krisztus-ellenes gondolkozása és életmódja van, névleges keresztyén létére is.*

I R O D A L O M   K R Ó N I K A

Az Egység Útja Havi folyóirat a katolikus és protestáns hívek közeledésének előmozdítására. Felelős szerkesztő és kiadó: P. König Kelemen OFM. Az első évfolyam első száma 1943 január közepére jelent meg 32 oldalas gazdag tartalommal. Vezércikkében a felelős szerkesztő ad programot: „Mit akarunk és mit nyújtunk” cím alatt. A cikk-író tollát eleitől végig jószándék vezérli. Ami eddig a római oldalról szokatlan, sőt ismeretlen jelenség volt: a megértés és megbecsülés hangján közeledik a protestánsok felé, és ez tiszteletreméltó. Kijelenti, hogy olyan folyóiratot óhajt adni, „amely egyetlen létező folyóirat területére sem lép át, mégis tartalmánál fogva hézagpótló és a kitűzött célből kifolyólag egyenesen szükséges”. Kijelenti, hogy „nem egyéni áttéréseket akarnak szorgalmazni...” „Egyházunk iránti szeretetünket igenis összeköthetjük másvallású, protestáns testvéreink iránti szeretettel. A szeretet ápolása mellett azonban vigyáznunk kell, nehogy egységsajkánk, a vallási elsekélyedés és hitbeli közöny zátonyára fusson.” A lap programját az emelkedett gondolkozású felelős szerkesztő nyolc pontban foglalja össze. Külön cikkben hangsúlyozza a katolikusok és protestánsok közeledésének előmozdítására *magyar imatábor* létesítését. Végül reméli, hogy a lapnak protestáns részről is lesznek munkatársai... Kívánjuk, hogy legyenek olvasói is! Megrendelhető: Budapest, II., Margit-körút 23. sz. a. egész évre 6 P, félévre 3 P-ért. Csekk-szám: 41.780.

HALOTTAINK

Veress Géza nyugalmazott lelképásztor 80 éves korában, Debrecenben csendesen elköltözött az élők sorából. Hajdúszováton született, iskoláit a debreceni Kollégiumban végezte, hol már theologus korában irodalmi munkásságot fejtett ki, pályadíjakat nyert és a kollégiumi irodalmi társaságnak, Szaboleska Mihály elnöksége idején, első tisztviselője volt. Püspökladányban volt segédlelkész s az ottani lelképásztor leányát: Kálmán Albertinát vette feleségül. 1891 április óta 38 éven át a nádudvari gyülekezet lelképásztora volt, hol hű munkatársával, a nemrég elhunyt s egyházi közéletünkben sokat sáfárkodó Papp Sándor főjegyzővel karöltve sok maradandó munkát végzett. A jelenleg is használt községi, állami és református egyházi iskolák, mind az ő fáradhatatlan munkásságának ottani bizonyosságai. Oroszlánrésze volt a nádudvari szárnyvasút, kövesút, községháza, egyházi épület (most lelkészlak) megépítésében. A Hitelszövetkezet és Casino ugyancsak az ő alkotása volt. Az alsószabolcs-hajdúvidéki egyházmegyének tanácsbírája, majd főjegyzője, egyházkerületi képviselő és megyebizottsági tag volt sokáig. Már 14 éve él nyugdíjban Debrecenben. Friss szellemi erejét az Úr megőrizte, ő pedig Isten iránti háláját a nyugalom éveiben azzal bizonyította be, hogy régi diákkori lantját újra hangolva, a zsolnárokat szedegette könnyen szárnyaló rimekbe, sajnós, csak záros asztalfiókjá számára. Özvegve és gyermekei, unokái gyászolják a pátriárkai korú agg Simeont. Emléke legyen áldott.

D. Dr. Révész Imre püspök hajdúböszörményi látogatása. D. Dr. Révész Imre püspök január 29-én és 30-án Hajdúböszörménybe látogatott ki. Hivatalos látogatást tartott a Kálvineum fiúinternátusában Porzolt István nagyállói esperessel, a Kálvineum igazgatótanácsának ügyvezető elnökével és egyben résztvett a hajdúböszörményi nevelők konferenciáján s mint elnök, rendkívül eszméletően és tanulságosan összegezte a konferencia eredményét.

Január 29-én délután 5 órakor kálvineumi délután volt a Kálvineum dísztermében, melyet ez alkalommal zsúfolásig megtöltött az érdeklődő közönség. Zsoltáreklés után Almássy Márton kálvineumi igazgató üdvözölte a püspök urat, aki érdekes és megragadó előadást tartott: *Két tékozló fiú* címen. Először a bibliai tékozló fiút ismertette, aki bizonyára élő példakép lehetett az Úr előtt. Hiszen a testi és lelki romlottság legmélyén lévő emberek menekültek Krisztushoz. Azoknak az embereknek, akiknek már semmi reményük nem volt az életben, azt mondta: ha semmi támaszotok nincsen már, mindig itt vagyok Én, itt van az Isten szerelme. Nagyon sok tékozló fiú és tékozló leány van ma is és ezt kétszeres fájdalommal kell megállapítani, ha arra gondolunk, hány gyönyörű daliás magyar fiú s vissza ma messziről, a földi pokol torkából és hal meg a jégmezőkön, ezekkel a szavakkal kihűlő ajkain: apám, anyám. És ugyanakkor itthon egyre több gyermek idegenedik el, ha külsőleg nem is, de lélekben hátat fordítva a szülői háznak.

A másik tékozló fiú történetét egy szakadozott egyiptomi papirusz őrizte meg. Adósságai miatt nyomorban és szennyben él és könyörög anyjának, fizesse ki adósságait és akkor hazamegy, mert inkább óhajtja, hogy nyomorék legyen, mint adósa maradjon bárkinék.

Ezután a két tékozló fiú történetében található hasonlóságokat és különbségeket fejtette ki a püspök, megkapó erővel. Egyezik mindkét tékozló fiú abban, hogy mindkettő büne miatt nyomorba jut és ott beismerik bűnösségüket.

De az egyiptomi tékozló fiú csak azt ismeri el, hogy önmaga ellen vétkezett, míg a bibliai az ég ellen és atyja ellen vétkezik. Addig nincs igazi hazatérés, míg csak az önmagunk iránt elkövetett vétkeket ismerjük be, csak akkor van megtérés, ha érezzük, mit tettünk földi és mennyei Atyánk ellen. A kísértésektől nem tarthatják vissza az ifjúságot szép gondolatok, erkölcsi intelmek, belső elhatározások; csak az édesanya könnyének és az édesapa megszakadó szívének van hatalma és a Krisztus hatalmának van visszatérítő ereje. Az egyiptomi tékozló fiú még mindig önzertes, feltételt állít édesanyja elé, a bibliai feltétel nélkül könyörög atyjának, hogy fogadja vissza. Míg tehát a tékozló fiú és a tékozló leány feltételeket állít szülei elé, addig nincs megtérés.

A püspök hatásos beszéde után a gimnáziumi ének-kar adott elő egy számot Nagy Antal ének- és zenetanár vezetésével, majd Sóvágó Endre jogszigorló tőkéletes átérzéssel és művészi kidolgozással adta elő Babits: Ősz és tavasz között c. költeményét. Egy közének zárta a sikerült és lélekemelő ünnepélyt.

Másnap délelőtt a püspök és Porzolt István esperes átvizsgálták a Kálvineum számadását, megtekintették az intézet termeit, berendezését, konyháját és kamaráját és megelégedésüket nyilvánították a látottak és a vezetést felett Almássy Márton igazgatónak és feleségének.

Délelőtt 11 órakor az egyháztanács termében a hajdúböszörményi nevelők jöttek össze. Itt először ének és biblia-olvasás után Kiss József lelkész-elnök üdvözölte a püspök urat, majd Dr. Sarkadi Nagy János gimn. igazgató tartotta meg magas színvonalon álló előadását a magyar tehetségek megmentéséről.

Beszédeiben vázolta azokat a módokat és lehetőségeket, melyekkel meg lehet menteni a sok tehetséget az elkalodástól.

Az előadás után Dr. Szabó Mihályné Kathy Borbála polgári leányiskolai igazgató arról értekezett, hogy a leányok közül is ki kell választani a szegénysorsú tehetséges gyermekeket és sorsukról hasonlóképpen gondoskodni kell.

Sillye János tanítótöbbségi elnök már az elemi iskolai fokon kiválasztandónak tartja a tehetségeket és arról beszélt, hogyan lehet ezeket hasznosan foglalkoztatni, hogy az állandó fejlődés biztosítva legyen.

A három előadást termékeny vita követte, majd D. Dr. Révész Imre püspök zárta be a konferenciát. Zárószavaiban emlékeztette a jelenlévőket, hogy csak úgy lehet gyümölcsöző az összefogás, ha nem ismernek különbséget, hanem mindenki bibliai értelemben tanítónak tudja és vallja magát. A református egyháznak lényéből fakad a tehetségek felismerése és azok istápolása. Meg kell találni rá a módokat, hogy ezeket az elvi megállapításokat a gyakorlatban is meg tudják valósítani. Legjobban megragadta a hallgatóság figyelmét a püspök azon megállapítása, hogy a tehetséges gyermekek számát nem szabad egy vagy más osztályra korlátozni. Mindenki népi, ha hozzátartozik a magyar néphez, akár földműves volt az apja, akár kislisztviselő s aki segítségre szorul és tehetsége folytán megérdemli a támogatást, azt feltétlenül támogatni és segíteni kell.

Délután a püspök néhány magántermészetű megbeszélést folytatott a Kálvineumban s utána visszatért Debrecenbe.
A. M.

Személyi változások a KIE titkári karában. Kovács Bálint, az eddigi konventi KIE-titkár Kecskemétre választottott vallásánárnak. Utódja lett Nagy Gyula, a budapesti KIE volt titkára. Tamás Ferenc konventi ifjúsági lelkész tiszántúli missziói lelkésszé választatván, az ő örökébe Pataky László lépett, ki Debrecenben fog lakni s innen látja el szolgálatait. Pataky László a debreceni Kollégiumban végzett és itt szénior is volt.

HIVATALOS ÉRTEŚÍTÉS

EMLEKEZTETŐ.

A *lelkési törzskönyvek* pontos vezetését rendkívül fontos köz- és magánérdekek követelik. Hogy az esperesi és püspöki hivatalban őrzött adatok pontosak legyenek, minden változást haladéktalanul be kell jelenteni az illetékes esperesi és ennek útján a püspöki hivatalhoz.

A *Debreceni Protestáns Lap* 1943. évi 12 pengő előfizetési díját a hátralékokkal együtt a már megküldött postai befizetési lappal be kell fizetni mielőbb a lap kiadó-hivatalánál. A *tartalommutató* mult számunkhoz csatoltuk. A lapot tárgymutatóval együtt be kell költetni.

Püspök úr fogadónapja hetenként kedd, szerda és csütörtök 10—12 óra. Vidékieknek ajánlatos előre érdeklődni, hogy ezeken a napokon püspök úr Debrecenben fog-e tartózkodni.

A tiszántúli református egyházkerület püspöki hivatalától.

179—1943. szám.

HIRDETMÉNY.

A Református Egyetemes Konvent elnöksége az 1906. évben Szeged városban született Farkasfalvi Mauks László segédlelkész részére a tiszántúli református egyházkerület lelkészkepesítő bizottsága által 1932. évi február hó 3. napján 130—1932. sz. a. kiállított s állítólag elveszett I. lelkészkepesítő bizonyítványát 289—1943. sz. a. kelt rendeletével érvénytelennek nyilvánította s a másodlat kiadására a tiszántúli egyházkerületnek engedélyt adott. Erre az engedélyre az oklevél-másodlatot a püspöki hivatal Farkasfalvi Mauks László segédlelkésznek kiadta.

Debrecen, 1943. január 28.

D. Dr. Révész Imre,
püspök.

A tiszántúli református egyházkerület püspöki hivatalától.

223—1943. szám. TÁRGY: *Tanulmányi látogatási jegyzőkönyvek.*

KÖRLEVÉL

közép- és középfokú iskoláink tekintetes igazgatóságaihoz.

Utásítom közép- és középfokú iskoláink igazgatóságait, hogy az állam részéről történt látogatásról (főigazgatói, tanulmányi felügyelői) felvett jegyzőkönyvet a látogatást követő 14 napon belül az illetékes tankerületi kir. főigazgató-

hoz a Rendtartásban előírt három példány helyett négy példányban terjesszék fel.

A felterjesztett négy példányból két példányt a főigazgatóság igényel (egyet a minisztérium, egyet a maga számára), egy az egyházkerületé, egy példányt pedig az igazgatóság kap vissza.

Debrecen, 1943. február 2.

D. Dr. Révész Imre,
püspök.

A tiszántúli református egyházkerület püspöki hivatalától.

392—1943. szám.

TÁRGY: *Anyakönyvi kutatás.*

FELHÍVÁS.

Bakos Kálmán református tanító, esökmői (Bihar m.) lakos kérelmére elrendelem nevezett apai nagyanja: Harmati Rozália születési helyének és anyakönyvi bejegyzésének felkutatását.

Harmati Rozália szüleinek lakóhelye 1842-től Vértes volt. Apja Harmati Márton, anyja Lech Mária volt. Harmati Márton 1842-ben Vértesre választottott tanítónak és Rozália leányukon kívül minden gyermekük ott született. Valószínű, hogy előbbi lakhelyük is Vértes környékén volt.

Az anyakönyvi bejegyzés megtalálása esetén kérelmező értesítendő, aki a kutatási és anyakönyvi kivonati díjat meg fogja téríteni.

Debrecen, 1943. február 3.

D. Dr. Révész Imre,
püspök.

A tiszántúli református egyházkerület püspöki hivatalától.

ad 50—1943. szám.

KÖRLEVÉL

a lelkipásztor (lelkészelnök) urakhoz.

Sajnálattal állapítom meg, hogy a fenti szám alatt megjelent körlevelemet többen félreértették. Egyebek mellett azt állapítom meg a Bihari Reformátusok Lapjának 27. oldalán megjelent ama kifejezésből is, hogy ez a körlevél „a hűlten sáfárolkal számoltatja meg”. Ez egészen súlyos tévedés, mert a körlevélnek nincs más célja, csak az, amit megmond: az akcióról eddig tudomásomra jutott adatok ellenőrzése. Erre főképpen azért volt szükség, mert az akcióra vonatkozó megajánlások, illetőleg egyszersmindenkori adományok beküldése számos esetben nem történt pontos jelzéssel, úgy hogy az akció könyvelési részét teljes önzetlenséggel és önfeláldozással intéző atyánkfiai sokszor még külön utánjárással sem tudták megállapítani, hogy „a kollégiumi akcióra” jelzéssel beküldött pénzüsszegek magánzemélyeknek vagy egyházközségeknek az adományai-é, megajánlási részletek-é, vagy egyszersmindenkori adományok. Arról is biztos tudomásom van, hogy több esetben nem egyenesen a kollégiumi igazgatóságokhoz küldettek a pénzküldemények s ebből is késedelmezés és könyvelési zavar állott elő. Ha tehát az itteni könyvelés alapján készült kimutatásba tévedések csúsztak be, az nem a könyvelők hibája volt. De azért is szükségesnek tartottam a körlevél kibocsátását, mert amint a kérdőpontok szövegezése maga világosan megmutatja, nem elégedhettem meg annak egyszerű tudomásulvételével, hogy valamely egyházközség a saját költségvetése terhére tett vagy nem tett megajánlást, hanem az is érdekel, fizetett-é már be belőle valamit, úgyszintén az is, hogy az akció egyéb ágai-ban a vezetők és őrállók eddig milyen eredményt tudtak elérni és belevetették-é annak elérésébe személyes példaadásukat. Tiltakoznom kell tehát minden olyan beállítás ellen, mint hogyha ezzel a körlevéllel akár gyülekezeteket, akár lelkipásztorokat mintegy megbélyegezni akartam volna. Egyébként maga a Bihari Reformátusok Lapjának e téves kijelentést tartalmazó cikke bizonyítja a legjobban, hogy csakugyan sok esetben van „hátramaradás”, amit én csak ezzel a szóval neveztem, a cikk írója pedig sokkal erősebb szavakkal illet. Az összes érdekelteket újból a legkomolyabban felhívom tehát, hogy amennyiben ezt még nem tették volna, mindenféle érzékenykedés, sértődés, suttozás, hátsó gondolatok keresése stb. nélkül egyszerűen és röviden, teljes tárgyilagossággal és őszinteséggel küldjék be a kérdőpontokra a feleletüket, ami egyébként minden vitán felülálló hivatali kötelességük is.

Atyafiságos tisztelettel:

Debrecen, 1943. február 4.

D. Dr. Révész Imre,
püspök.

PÁLYÁZATI HIRDETMÉNYEK

A tiszántúli református egyházkerület püspöki hivatalától.
515—1943. szám.

PÁLYÁZATI HIRDETÉS.

Pályázatot hirdetek a közép-szabolcsi egyházmegyébe kebeleztet Apagy református egyházközség lelképásztori állására. Javadalma a következő:

1. 55 hold 1355 □-ól szántó és kaszáló egy tagban, melynek földadóját és nyírvízszabályozási költségeit a lelképásztor tartozik viselni.
2. Díjlevél szerint gyűlt termény és szolgálmány, megváltva mindig a folyó árban. Ez 1943. évre 1910 (egyezerkilencszáztíz) pengő.
3. Kongrua 1107-84 P (egyezeregyszázhet pengő 84 fillér).
4. Lakás, kert természetben.

A megválasztott lelképásztor által megváltandó gyümölcs- és díszfák értéke a presbitérium értékelése szerint 96-50 P (Kilencvenhat pengő 50 fillér). Ezenkívül a lelkési lakásban lévő fürdőszobaberendezés megegyezését.

A pályázati határidő a pályázati hirdetés megjelenésétől számított 15 nap. A pályázati kérvények az E. T. II. tc. 39. §-ban előírt okmányokkal felszerelve Porzolt István espereshez Nagykállóba (Szabolcs vm.) adandók be. Az állás a megválasztás jogerőre emelkedése után, de leghamarabb 1943. évi július hó 1-én foglalandó el.

Debrecen, 1943 február 4.

D. Dr. Révész Imre,
püspök.

Hajdúnánás református gimnáziumának fenntartó-testülete pályázatot hirdet egy január 1-én megüresedett magyar-francia vagy magyar-latin és egy mennyiségtan-termesztan szakos *tanári* állásra. E tanszékeket a pályázók eddigi szolgálatának megfelelően rendes vagy helyettes tanárral tölti be. Pályázhatnak megfelelő képesítésű református tanárok, esetleg szakvizsgás tanárjelöltek is. Javadalom az állami tanárokéval azonos. A pályázók a Gimnáziumi Igazgatótanácshoz címzett és kellően felszerelt folyamodványukat február 25-ig küldjék be a gimnázium igazgatóságához. Közzolgálatban nem állók igazolják azt is, hogy nem esnek a zsidótörvény korlátozása alá.

Kántorjánosi református egyházközség az újonnan szervezett VI. sz. *tanítói* állásra 21 napi határidővel pályázatot hirdet. Javadalom: egyháztól a kezdőfizetés 20%-a, term. lakás vagy lakbér, a többi államsegély. Kötelessége: a reá-bizott osztály, esetleg osztályok vezetése, belmissziói munka, orgonista-kántortanító helyettesítése, a szörványokban kántori teendők végzése. Pályázhatnak férfiak és nők. Állás azonnal elfoglalandó. Szabályszerűen felszerelt kérvények Lelkési Hivatalhoz küldendők.

Laskod református egyházközsége pályázatot hirdet lemondás folytán megüresedett *kántortanítói* állására. — Fizetése törvényszerű. Kötelessége a törvény által reá-rótt kötelességeken kívül énekhar vezetése, belmissziói munkában való segédkezés. Pályázati határidő 21 nap. Állás azonnal elfoglalandó. Cím: Laskod, p. Petneháza.

Laskod református egyházközsége pályázatot hirdet a IV. sz. *tanítói* állására. Fizetése törvényes. Pályázhatnak nők és férfiak. Pályázati határidő 21 nap. Állás azonnal elfoglalandó. Cím: Laskod, p. Petneháza.

Mándok református egyházközsége pályázatot hirdet a lemondás folytán megüresedett IV. sz. *tanítónői* állásra. Helyi javadalom 10% és lakbér. Kötelesség törvényszerű. Állás választás után azonnal elfoglalandó. Kellően felszerelt és válaszbélyeggel ellátott kérvények Református Lelkési Hivatal, Mándok (Szabolcs vm.) címre küldendők.

A **vajai** református egyházközség presbitériuma pályázatot hirdet az újonnan szervezett V. sz. *tanítói* állásra. Javadalmazás és kötelesség törvényszerű. Helyi javadalmat a politikai község biztosítja. Pályázati határidő a megjelenéstől számított három hét.

TARTALOM:

Módsz László: A lelki egység kérdése
Révész Imre püspök előadása a keresztyén egységterületekről
Irodalom — Halottaink — Krónika — Hivatalos értesítés — Pályázati hirdetések — Hirdetések

Debrecen sz. kir. város és a Tiszántúli református egyházkerület könyvnyomda-vállalata, 1943—481

Főzéshez, fürdéshez, szobafűtéshez

A Gáz

a legjobb, legolcsóbb, legtisztább
a legkényelmesebb;
a leggyorsabban kezelhető;
melege pontosan szabályozható;
számlaértéke egy hónappal későbbben fizetendő.

Fűzők, tűzhelyek, autogeyserek, fürdő- és fűtőkályhák
olesón kaphatók.
Díj t a l a n felvilágosítások, készülékek bemutatása,
költségvetés.

BATTHYÁNYI-UTCA 17. SZ.
Telefon: 28-53. sz.

DEBRECEN SZ. KIR. VÁROS
VILÁGÍTÁSI VÁLLALATA.

SESZTINA LAJOS

vasnagykereskedés
DEBRECEN
TELEFON: 20-06 és 15-43

Alapította:
Sesztina János
1819-ben.

IPARI, MEZŐGAZDASÁGI, HÁZTARTÁSI,
GÁZOLTALMI és LÉGVÉDELMI CIKKEK.

Alföldi Takarékpénztár Debrecenben

Ferenc József-út 16.

Betéteket előnyösen gyümölcsösztet és azonnal kifizet. Kölcsönöket állandóan folyósít.
Mint a Futura főbizományosa, foglalkozik a termény-üzlet minden ágával.

TELEFONOK:

Bank: 19-70. és 22-32. Terménysztyály: 28-66. szám.

Papi palástot és süveget

a közismert, közkedvelt hivatalos O. R. L. E. palástokat
jutányos áron készíti

Szénási Sándor

Hódmezővásárhely, Tavasz-u. 20. sz.

JÓ MINŐSÉG! PONTOS MUNKA! KEDVEZŐ FIZETÉSI FELTÉTELEK!
Református iparos.

A „TAKARÉKOSSÁG” KERESKEDELMI RT.

kötelékébe tartozó cégek ma is változatlan feltételek mellett s zavartalanul állanak rendelkezésére mindazon mt. vásárlóknak, kik mindenkor pontos fizetményeik igazolására érvényes vásárlási utalvánnyal rendelkeznek!

ANGSTER JÓZSEF ÉS FIA

ORGONA- ÉS HARMÓNiumGYÁR RT.
PÉCS, József-u. 30. TELEFON: 17—14.

Fiókiüzem: Rákospalota, Pázmány-utca 72. sz.

Telefon: Budapest, Új orgonák, mindennemű javítás és átépítés. Kitéző hangú harmóniumok. Méltányos feltételek, művészi kivitel.

